

PŘÁVNÍ STATUS MENŠINOVÝCH JAZYKŮ VE VELKÉ BRITÁNII. PŘÍPAD VELŠSKÉHO JAZYKA VE WALESU

KLÁRA HRDLIČKOVÁ

Abstract: **Legal Status of Minority Languages in Great Britain. The Case of the Welsh Language in Wales**

The article deals with the status of the Welsh language as a minority language in the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland. The emphases are put on the status of Welsh as one of the official languages in Wales and on reflections thereof in the primary and secondary legislation of the National Assembly for Wales. The article further aims to briefly describe legal institutions, and the legal status thereof, which serve to reinforce and further develop the language. What might serve as an example is the independent status of the Welsh Language Commissioner and its activity. Last but not least, the article analyses the issue of the equality of topographical indications in both official languages in the territory of Wales, as well as the use of the Welsh language in education.

Key words: the Welsh language, Welsh, minority language, National Assembly for Wales, official language in Wales, Welsh Language Measure 2011, topographical indications, Chubut, BBC Radio Cymru, Cymraeg, the Welsh Language Commissioner

Klíčová slova: velšský jazyk, velština, menšinový jazyk, Velšské národní shromáždění, oficiální jazyk Walesu, Welsh Language Measure 2011, topografická označení, Chubut, BBC Radio Cymru, Cymraeg, komisař pro otázky velšského jazyka

JAZYKOVÉ PRÁVO UPRAVUJÍCÍ POSTAVENÍ VELŠTINY VE SPOJENÉM KRÁLOVSTVÍ VELKÉ BRITÁNIE A SEVERNÍHO IRSKA

POSTAVENÍ VELŠTINY VE SPOJENÉM KRÁLOVSTVÍ VELKÉ BRITÁNIE
A SEVERNÍHO IRSKA

Spojené království Velké Británie v dnešní moderní podobě bylo vytvořeno v roce 1707, spojením Anglie, Walesu a Skotska.¹ Severní Irsko pak bylo připojeno v roce 1920.² Přesto, že Spojené Království Velké Británie a Severního Irsku je pro účely vnějšího světa považováno za homogenní celek, a to jak ve smyslu mezinárod-

¹ JACKSON, A.: *To Unions: Ireland, Scotland, and the Survival of the United Kingdom, 1707–2007*. United Kingdom, 2011, s. 4.

² *Ibidem*.

ního práva, tak ve smyslu práva Evropské unie, tak vnitřní úprava poměru mezi čtyřmi jednotlivými složkami působí spíše dojmem tří oddělených částí ve smyslu Anglie a Walesu na jedné straně a Skotska a Severního Irsku na straně druhé. Z toho důvodu ve Spojeném Království existují tři právní systémy anglický, skotský a systém Severního Irsku,³ a taktéž existují tři jurisdikce.⁴ Z toho důvodu je otázka menšinových jazyků řešena v rámci jednotlivých celků pomocí odlišných právních úprav. Velština je od července roku 2001 považována za menšinový jazyk ve smyslu čl. 1 Evropské charty regionálních a menšinových jazyků. O statusu velštiny jako menšinového jazyka nemůže být pochyb až do roku 2011, kdy vstoupilo v platnost opatření Národního shromáždění Walesu, které přiznalo velšskému jazyku status oficiálního jazyka.⁵ V čl. 1 Charty je stanoveno, že za menšinový nebo regionální jazyk je považován takový jazyk, který je tradičně používán na území teritoria státu a skupina hovořící tímto jazykem je menší než zbytek populace.⁶ Menšinový jazyk musí být také odlišný od oficiálního jazyka státu.⁷ Jak bude prokázáno níže, velšský jazyk je tradičním jazykem na území teritoria od 6. století našeho letopočtu a v současné době jím hovoří půl milionu obyvatel z celkové populace Spojeného království, kterou tvoří podle posledního sčítání lidu 64,1 milionů obyvatel.⁸ První podmínka čl. 1 Charty je tedy splněna v obou bodech. Jak je to ale se statusem velštiny jako oficiálního jazyka? Status oficiálního jazyka přidělilo velštině Velšské národní shromáždění, které má sice pravomoc přijímat zákony, ale pouze pro oblast Walesu. Velšské zákony nemohou zavazovat Spojené Království jako takové, a to ani pro jednání v mezinárodním či evropském měřítku. Z toho důvodu může být uzavřeno, že velšský jazyk není oficiálním jazykem státu, ale pouze oblasti státu a tudíž status menšinového postavení velšského jazyka nebyl změněn tím, že se velšský jazyk ve Walesu stal oficiálním jazykem.

SROVNÁNÍ POSTAVENÍ VELŠTINY, SKOTŠTINY A IRŠTINY JAKO HISTORICKÝCH MENŠINOVÝCH JAZYKŮ NA ÚZEMÍ VELKÉ BRITÁNIE

Velština není jediným historickým menšinovým jazykem ve Spojeném království, a proto je velmi přínosné srovnat její postavení s dalšími historickými menšinovými jazyky, a to skotštinou a irštinou. Přesto, že ratifikace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků s dodatky pro skotský a irský jazyk přinesla zlepšení postavení těchto dvou jazyků, jejich právní úprava stále zaostává za výhodami, které

³ OLIVIERA, J. – CARDINAL, P.: *Paulo Cardinal One Country, Two Systems, Three Legal Orders – Perspectives of Evolution: Essays on Macau's Autonomy after the Resumption of Sovereignty by China*. London, 2009, s. 119.

⁴ Podle Přílohy 6 Zákona o občanské příslušnosti a rozsudcích z roku 1982. V anglickém originále Civil Jurisdiction and Judgments Act 1982 Schedule 6.

⁵ Čl. 1 Opatření Národního Shromáždění Walesu ve věci velšského jazyka 2011. Citace v anglickém originále, Welsh Language (Wales) Measure 2011, art1.

⁶ Čl. 1 Evropské charty regionálních a menšinových jazyků 1992.

⁷ *Ibidem*.

⁸ Srov. Bulletin Národního statistického úřadu vyjadřující pro půl roční odhad obyvatelstva pro rok 2013 [online]. Dostupné z: http://www.ons.gov.uk/ons/dcp171778_367167.pdf.

poskytl velštině status oficiálního jazyka Walesu.⁹ V případě irského a skotského jazyka je úřední osoba v úředním styku povinna reagovat na konverzaci započatou v jazyce národnostní menšiny tímž jazykem nebo musí nabídnout možnost pokračovat v daném jazyce přepojením na osobu, která daným jazykem hovoří. Případně zanecháním vzkazu ve speciální hlasové schránce, která se na náklady dané oblasti překládá hlasové zprávy ze skotského nebo irského jazyka do anglického jazyka a naopak.¹⁰ Můžeme pozorovat rozdíl, že v případě velštiny je možnost komunikace povinně nabízena na začátku každého jednání v úředním styku, a to dokonce primárním oslovením ve velštině a pak teprve v angličtině. V případě velšského jazyka na území Walesu existuje povinnost, která vyplývá ze statusu oficiálního jazyka, při srovnání ostatních dvou historických menšinových jazyků však vidíme jen možnost ve smyslu, že by mělo být umožněno v hlavních typech komunikace státu s veřejností komunikovat v menšinovém jazyce. Nevýhodou pak je, že povinnost se nevztahuje na všechny typy komunikace. Obě oblasti se shodně snaží prosadit ochranu menšinových jazyků na obdobné úrovni, jako existuje ve Walesu, přesto všechny pokusy zatím skončily menším či větším nezdarem.¹¹

JAZYKOVÉ PRÁVO UPRAVUJÍCÍ POSTAVENÍ VELŠTINY VE WALESU: HISTORIE A SOUČASNOST

HISTORICKÝ VÝVOJ VELŠSKÉHO JAZYKA JAKO JAZYKA MENŠINOVÉHO

Velština patří stejně jako irština a bretonština ke keltským jazykům a hovoříme o ní od 6. století našeho letopočtu.¹² Vyvinula se z bretonštiny ve třech hlavních fázích.¹³ Přesto, že se nedochovalo příliš mnoho dokumentů ve starověké velštině, můžeme ji najít v Juventusově Manuscriptu, který je dnes ve vlastnictví knihovny Univerzity v Cambridgi.¹⁴ Z období středověké velštiny existuje řada básní od autora Taliesina a Aneirina, označovaných taky jako raní básníci, kteří stojí za zrodem básniřské velšské tradice.¹⁵ S nástupem na trůn Viléma Dobývatele z Normandie zesílil vliv francouzštiny, která se stala úředním jazykem a začala oslabovat pozici angličtiny, to mělo samozřejmě enormní vliv i na velštinu, která se o to více začala dostávat do pozadí.¹⁶ Celý proces byl dokonán v období vlády Jindřicha VIII., který v roce 1536 schválil vydání Zákona o sjednocení Anglie a Walesu.¹⁷ Schválením zákona se Wales stal součástí Anglie a pod-

⁹ Srov. Pokyny k provedení závazků týkajících se zavedení Irské a Skotské jazykového právního dodatku vyplývající z Charty regionálních či menšinových jazyků, <http://www.dfpni.gov.uk/dfp-minority-languages.pdf>.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ DHRISCEOIL, N. V.: Language conflict in Northern Ireland: revisiting the Irish language rights debate. In *Public Law*. London, 2013, s. 693–702.

¹² DAVIES, J.: *The Welsh Language*. Bath, 1993, s. 7.

¹³ Ibidem, s. 7.

¹⁴ Ibidem, s. 13.

¹⁵ PRICE, G.: *The Celtic Connection*. United Kingdom, 1992, s. 127–128.

¹⁶ BARNHOUSE, R.: *The Middle Ages in Literature for Youth: A Guide and Resource Book*. United Kingdom, 2004, s. 62.

¹⁷ Zákon o sjednocení z roku Anglie a Walesu y roku 1536. V anglickém originále Act of Unification 1536.

řídil velšské obyvatelstvo správě anglické koruny. Jazykem, který se začal používat v úředním styku a před soudy, se stala angličtina. Se zavedením anglikánské církve se angličtina stala také jazykem církevním.¹⁸ Z toho důvodu došlo k radikálnímu poklesu používání velštiny mezi vzdělanými vrstvami. Obyvatelé hovořící pouze velštinou byli považováni za méně vzdělané v porovnání s obyvateli hovořícími anglicky, z toho důvodu nastal společenský odklon především velšsky hovořících majetných rodin, které začaly prosazovat vzdělávání svých členů v anglickém jazyce. Takový vývoj situace vedl opět ke zmenšení znalosti velštiny. Zlepšení nastalo opět díky církevní otázce, a to snahou přiblížit písmo svaté obyvatelstvu hovořícímu velštinou přeložením Bible do tohoto menšinového jazyka. Za překlad se zasadil především Wiliam ze Salisbury a byl publikován v roce 1567.¹⁹ Kniha nese originální velšský název „Yn y lhyvyr hwmn“, což v překladu znamená „V této knize“.²⁰ K novodobému vývoji velštiny lze řadit především období 2. poloviny 18. století, kdy došlo k renezanci velštiny v důsledku průmyslové revoluce, která umožnila migrační nárůst počtu obyvatel Walesu. Což reflektuje i fakt, že v roce 1801 měl Wales 587 000 obyvatel a v roce 1851 toto číslo vzrostlo na 1 163 000 obyvatel.²¹ Důsledkem revoluce taktéž bylo, že přemístěním obyvatel z venkova do měst došlo ke zvýšení počtu velšsky mluvících obyvatel v centrálních oblastech Walesu.²² Pozitivní vývoj byl také spojen s rozvojem velšského tiskového vydavatelství. V roce 1845 byl založen čtvrtletník *Essayist* a v roce 1857 se velkým úspěchem stalo první vydání novin psaných ve velštině zvaných „*Baner Cymru*“.²³ První průzkum, který spolehlivě prokázal počet obyvatel mluvících velštinou, byl uskutečněn v roce 1851 a ukázal, že 54,5 % osob žijících ve Walesu bylo schopno mluvit velšsky.²⁴ Období mezi první a druhou světovou válkou je pak považováno za zlatý věk velšsky psané literatury a to především jako důsledek zjednodušení gramatických pravidel Johnem Morrisem.²⁵ Obě války a s nimi měnící se strukturální krajina Velké Británie však přinesly zásadní pokles v použití velštiny v oblasti Walesu, což může být demonstrováno v číslech, kdy v období od roku 1901–1951 došlo k poklesu ze 49,9 % na 28,9 %.²⁶

Můžeme konstatovat, že velština je menšinový jazyk na území Spojeného království s dlouhou historií. Rozvoj použití velštiny jako menšinového jazyka je úzce spjat s historickým vývojem celého Spojeného království. V obdobích, která znamenala obecný nárůst obyvatel, a to jak v důsledku migrace, tak v důsledku zvyšování životní úrovně byl taktéž spojen se zvyšováním použití a výskytu velštiny. Na druhé straně období, která znamenaly přirozený pokles obyvatel, současně představovaly i úbytek v použití velšského jazyka.

¹⁸ DAVIES, C.: *The Welsh Language*. Talybont, 2006, s. 22.

¹⁹ DAVIES, J.: *The Welsh Language*. Bath, 1993, s. 29.

²⁰ Ibidem, s. 37.

²¹ Ibidem, s. 36.

²² THOMPSON, F. M. L.: *The Cambridge Social History of Britain, 1750–1950*. Cambridge, 1999, s. 340.

²³ BRAKE, L – DEMOOR, M.: *Dictionary of Nineteenth-century Journalism in Great Britain and Ireland*. United Kingdom, 2009, s. 244.

²⁴ BARNE, P. – EVANS, R. P. – JONES, P.: *Evans GCSE History for WJEC Specification A: In-depth and Outline Studies of Aspects of Welsh/English and World History*. Portsmouth, 2003, s. 25.

²⁵ WRIGLEY, Ch.: *A Companion to Early Twentieth-Century Britain*. United Kingdom, s. 97.

²⁶ CARTER, C.: *Against the Odds: The Survival of Welsh Identity*. Cardiff, 2010, s. 67.

V současné době „Cymraeg“ neboli velštinu je schopno používat půl milionu obyvatel, což představuje 19 % populace Walesu.²⁷ Nynější postavení velštiny jako druhého oficiálního jazyka Walesu je úzce spojeno se zvyšováním se pravomocí Velšského národního shromáždění, které bylo založeno v roce 1998.²⁸ Tomu byla v roce 2006 přiznána pravomoc přijímat sekundární právní akty, které platily pro oblast Walesu.²⁹ V roce 2011 pak proběhlo referendum, ve kterém obyvatelé Walesu rozhodli, že Shromáždění bude mít právo přijímat primární právní akty ve dvaceti taxativně vypočtených oblastech.³⁰ Jako příklad může sloužit vzdělávání, zdravotní služby, sociální služby a především jazykové otázky.³¹ Zákonodárna moc Shromáždění je ve svých autonomních otázkách nezávislá, ovšem v případě rozporu s právem Evropské unie nebo základním lidskými právy tak jak jsou chráněny Evropskou úmluvou na ochranu lidských práv a základních svobod, vláda Spojeného království může intervenovat do pravomocí Národního shromáždění.³² Zákony Národního shromáždění, jako takové tedy nejsou následně schvalované parlamentem Spojeného království a Severního Irsku a jsou schváleny přímým posvěcením královským souhlasem, platí však pouze pro oblast Walesu.³³

První zákon, který shromáždění ve své nové pravomoci přijalo, byl jazykový zákon, který změnil zákon o státní správě Walesu z roku 2006, a ustanovil za dva oficiální jazyky Walesu velštinu a angličtinu.³⁴ Velština má tedy ve Walesu status oficiálního jazyka a jako s takovou s ní musí být nakládáno rovnoprávně jako s jazykem anglickým.³⁵ Před soudy má každý právo komunikovat velštinou a náklady za překladatele jsou placeny jako náklady soudu.³⁶ Všechny lokální organizace placené z veřejných prostředků mají povinnost vydávat prohlášení, ve kterých upřesňují, jakým způsobem v jejich případě probíhá komunikace ve velštině.³⁷ Národní shromáždění vydává všechny zákony a podzákoné právní předpisy v obou jazycích.³⁸ Jedním z jeho cílů je umožnit vydáváním zákonů a podzákoných právních předpisů další podporu rozvoje velštiny jako národ-

²⁷ K tomu souhrnně: Oficiální webová strana Walesu: Wales Cymru [online]. Dostupné z: http://www.wales.com/en/content/cms/english/about_wales/language/language.aspx.

²⁸ Čl. 1 zákona o státní správě Walesu z roku 1998. Citace v anglickém originále, Government of Wales Act 1998, art. 1.

²⁹ Čl. 93 zákona o státní správě Walesu z roku 2006. Citace v anglickém originále, Government of Wales Act 2006, art. 93.

³⁰ Příloha 7 zákona o státní správě Walesu z roku 2006.

³¹ Čl. 1 zákona Národního velšského shromáždění (Zákon o oficiálních jazycích) 2012. Citace v anglickém originále, National Assembly for Wales (Official Languages) Act 2012, art. 1.

³² ARDEN, M.: What is the Safeguard for Welsh Devolution? In *Public Law: United Kingdom*, 2014, s. 189–207.

³³ GILLESPIE, A.: *The English Legal System*. Oxford, 2013, str. 3.

³⁴ Ibidem.

³⁵ Čl. 2 Opatření Národního Shromáždění Walesu ve věci velšského jazyka 2011. Citace v anglickém originále, Welsh Language (Wales) Measure 2011, art. 2.

³⁶ Čl. 23 velšského jazykového zákona z roku 1993. Citace v anglickém originále, The Welsh Language Act 1993, art. 23.

³⁷ Srov. Opatření Národního Shromáždění Walesu ve věci velšského jazyka 2011. Citace v anglickém originále, Welsh Language (Wales) Measure 2011.

³⁸ Ibidem.

ního jazyka. Podle zákona velšští ministři musí přijmout na dané období „Jazykovou strategii pro rozvoj velštiny“ a „Systém pro rozvoj velštiny“.³⁹ Jazyková strategie pro rozvoj velštiny stanoví detailnější pravidla pro použití velštiny v úředním styku, která jsou blíže přiblížena v následujícím odstavci. Všechna individuální rozhodnutí ve věci jsou vydávána dvojjazyčně až do doby, než strany souhlasně vyjádří, že bude postačovat pouze vydávání rozhodnutí v jednom jazyce. Právní dokumenty a smlouvy jsou poskytovány jednotlivcům v preferovaném jazyce. V písemných druzích komunikace Národní shromáždění odpovídá na e-maily a dopisy psané velšsky ve velštině.⁴⁰ V případě telefonického styku je po začátku hovoru první otázkou, ve kterém jazyce chce volající pokračovat hovor. Otázka je položena v obou jazykových verzích, otázka ve velštině je ovšem položena na prvním místě. V případě veřejného zasedání Národního shromáždění je dle potřeby anglicky projev tlumočen buď do angličtiny, nebo do velštiny. V případě soukromých jednání s Národním shromážděním se preferuje, aby byl vždy přítomen člověk schopný mluvit velšsky, v případě, že přítomnost takové osoby není možná, musí být osobě nabídnuta možnost buď pokračovat jednání v anglickém jazyce, nebo odložením věci a jejím následným vyřešením v písemném styku v preferovaném jazyce. Standardně všechny publikace Národního shromáždění vycházejí dvojjazyčně, ovšem zajímavý je přístup k publikacím vydávaným ve spolupráci s vládou Spojeného království. V tomto případě Národní shromáždění distribuuje materiály v tom jazyce, ve kterém je od vlády obdrželo, ovšem očekává, že vláda na svoje náklady dostojí jazykovým povinnostem vůči velšské jazykové menšině a takové materiály poskytne v obou jazycích. S velštinou je ve vztahu k Velšskému národnímu shromáždění nakládáno zcela rovnoprávně jako s angličtinou. V některých případech lze až spatřovat prvky pozitivní diskriminace ve prospěch velštiny, například v pokládání otázek nejdříve ve velštině, teprve potom v angličtině. Případně v praktických situacích, kdy v případě uchazečů o zaměstnání pro Národní shromáždění znamená schopnost hovořit velšským jazykem značnou výhodu.

Lze diskutovat o tom, že když ve Walesu existují dva oficiální jazyky, mají být používány rovnoprávně. Přesto v případě velštiny jde spíše o postoj, že s ní má být nakládáno ne méně výhodně než s jazykem anglickým. Na druhou stranu se nevylučuje, že s ní bude nakládáno výhodněji. Jako příklad může sloužit strategie, která vyžaduje, aby čerpání peněz z fondů umožňovalo rozvoj velšského jazyka, ale stejná podmínka pro jazyk anglický neexistuje. Otázkou je, zda takový přístup má směřovat pouze ke zvýšení použití menšinového velšského jazyka větším počtem obyvatel na území Walesu, anebo ke snaze snížit použití angličtiny na území Walesu.

³⁹ Čl. 78 zákona o státní správě Walesu z roku 2006. Citace v anglickém originále, Government of Wales Act 2006.

⁴⁰ K tomu souhrnně *Velšský jazykový program pro období 2011–2016* [online]. Dostupné z: <http://wales.gov.uk/docs/drah/policy/20110331wlseng.pdf>.

MECHANISMY NA PODPORU ROZVOJE VELŠSKÉHO JAZYKA

KOMISAŘ PRO OTÁZKY VELŠSKÉHO JAZYKA

Jednou z institucí, která má prohloubit podporu rozvoje velštiny je Komisař pro otázky velšského jazyka. Komisař je nezávislý na Národním shromáždění a jeho úkolem je dohlížet a monitorovat další rozvoj jazyka.⁴¹ Komisař má oprávnění ukládat a kontrolovat standardy v rámci jazykových otázek kladené na jednotlivé organizace.⁴² Dále sledovat, zda podle zákona tyto organizace přijali schémata, která uvádějí, jakým způsobem v jejich případě probíhá komunikace ve velštině a taktéž monitoring, zda jsou schémata organizacemi uspokojivě dodržována.⁴³ Podle poslední výroční zprávy za období 2013–2014 se komisař podílel na připomínkování navrhovaných zákonů Národního shromáždění tak, aby vyhovovaly jazykovým povinnostem.⁴⁴ Jedním z takových případů byl návrh, který reagoval na skutečnou situaci, kdy lék nebyl vydán pacientovi, protože byl recept napsán ve velštině.⁴⁵ Jako reakci velšský ministr přislíbil projednání nového ustanovení zakotvujícího povinnost monitorovat množství lékáren, které disponují velšsky mluvícími pracovníky a podporu jejich růstu.⁴⁶ Dále pak komisař upozornil na případy, kdy je s velštinou zacházeno méně výhodně než v případě jazyka anglického. Jako příklad uvedl matriční zákon, který umožňuje registraci narození nebo úmrtí v anglickém jazyce nebo bilingválně, ale neumožňuje registraci pouze ve velšském jazyce.⁴⁷ Takové ustanovení označil komisař za potenciálně problematické a vyzval k nápravě.⁴⁸ Komisař má taktéž pravomoci vykonávat šetření stížností, na chování jak soukromých tak veřejných subjektů, o svých výsledcích může vydat report, který zašle příslušnému orgánu k nápravě situace.⁴⁹ V případě, že orgán nápravu nesjedná, může komisař uvědomit Státního tajemníka, který již disponuje přímo vynutitelnými pravomocemi.⁵⁰ V období 2013–2014 komisař obdržel celkem 375 případů stížností na nesprávné použití velšského jazyka, z čehož ve 104 případech stížností směřovaly na soukromé obchodní společnosti, jiné organizace a třetí sektor, v 72 případech na chování státních orgánů a zbytek na případy, ve kterých komisař nemá pravomoc.⁵¹

⁴¹ Srov. Opatření Národního Shromáždění Walesu ve věci velšského jazyka 2011, které specifikuje funkci Komisaře pro otázky velštiny.

⁴² Ibidem.

⁴³ Ibidem.

⁴⁴ *Výroční zpráva Komisaře pro otázky velšského jazyka pro období 2013–2014* [online]. Dostupné z: http://www.comisiynyddygyrnaeg.org/English/Publications%20List/CyG_AdroddiadBlynyddol2013-2014_Web_SinglePages.pdf, s. 21.

⁴⁵ Ibidem.

⁴⁶ Ibidem.

⁴⁷ Ibidem.

⁴⁸ Ibidem.

⁴⁹ Čl. 17 Velšského jazykového zákona z roku 1993.

⁵⁰ Ibidem.

⁵¹ *Výroční zpráva Komisaře pro otázky velšského jazyka pro období 2013–2014* [online]. Dostupné z: http://www.comisiynyddygyrnaeg.org/English/Publications%20List/CyG_AdroddiadBlynyddol2013-2014_Web_SinglePages.pdf, s. 43–45.

DOTAČNÍ PROGRAM

Dalším funkčním mechanismem, který slouží k podpoře použití velštiny je dotační výhoda, která je rozdělována podle schématu daného pro období, které určuje velšská vláda. V současnosti je platné schéma do roku 2017 nazvané Živý jazyk: jazyk pro žití.⁵² Schéma má za cíl podpořit rozvoj jazyka v šesti majoritních oblastech a to především, zvýšení využití jazyka v rámci rodiny, zvýšení počtu aktivit pro děti a mládež, které napomohou osvojení si základních jazykových znalostí v raném věku a v neposlední řadě zvýšení používání jazyka v rámci výkonu pracovních povinností a to včetně obyvatel jiných států, kteří žijí na území Walesu.⁵³ V rámci strategie existují fondy, o které může žádat ten, kdo zaručí, že oba oficiální jazyky budou používány ekvivalentně, a současně velština bude používána tak, aby to vedlo k podpoře jejího rozvoje.⁵⁴ Jako jeden z důležitých faktorů pro udělení grantu slouží závazek, že společnost zajistí komunikaci tak, aby si klient mohl jazyk zvolit, a tato možnost mu má být poskytnuta na začátku komunikace.⁵⁵ Za další pozitivní faktor je považováno, že cílem obchodu je vydávat knihy psané ve velštině, případně hry vytvářené ve stejném jazyce.⁵⁶ Jednotlivé faktory jsou nakonec zhodnoceny a při dosažení předem daného počtu bodů je organizace vybrána jako vhodná k čerpání grantu. Velšští ministři pak mají povinnost předkládat výroční zprávu Národnímu shromáždění o investicích, které byly k takovým snahám vynaloženy, a současně zhodnotit jaký úspěch tyto snahy přinesly.⁵⁷

ROZVOJ JAZYKA POMOCÍ MASOVÝCH MÉDIÍ

V dnešní době masmediálních technologií je snaha o rozvoj menšinového jazyka zaměřena i tímto směrem. BBC Radio Cymru je rádio, jehož program je vysílán pouze ve velštině, a ke stejnému účelu slouží i televizní stanice S4C, která byla založena na základě vysílacího zákona jako průkopnická metoda podpory rozvoje menšinového jazyka.⁵⁸ Další snahou je potom tzv. Velšská jazyková hodinka, která podporuje uživatele Twitteru k tomu, aby jednu týdně tweetovali pouze ve velšském jazyce.⁵⁹

ROZVOJ JAZYKA MIMO OBLAST WALESU

Od roku 1997 se snaha zvýšit používání velšského jazyka přenesla i za území Walesu a to pomocí Velšského jazykového projektu, který podporuje rozvoj velštiny v oblasti Argentiny zvané Chubut. Jedná se o historickou oblast, kde v roce 1865 přistáli

⁵² Srov. *Živý jazyk: jazyk pro žití, Velšská jazyková strategie 2012–17* [online]. Dostupné z: <http://wales.gov.uk/docs/dcells/publication/122902wls201217en.pdf>.

⁵³ Ibidem, s. 16.

⁵⁴ Ibidem.

⁵⁵ Ibidem.

⁵⁶ Ibidem.

⁵⁷ Čl. 78 zákona o státní správě Walesu z roku 2006. Citace v anglickém originále, Government of Wales Act 2006.

⁵⁸ REHM, G – USZKOREIT, H.: The Welsh Language in the Digital Age. In *White Paper Series*. United Kingdom, 2014, s. 47.

⁵⁹ Ibidem.

velšští osadníci na území Jižní Ameriky.⁶⁰ Jazyk, je zde díky tomuto programu udržován živý a hovoří jim téměř tisíc lidí. Projekt je financován ze třech různých fondů, část příspěvku poskytuje přímo velšská vláda, část je poskytována Velšskou argentinskou společností a část je poskytována velšskou částí Britské rady.⁶¹

VÝSLEDEK ROZVOJE VELŠSKÉHO JAZYKA V PRAXI

Praktický efekt snah na pozvednutí velštiny jako menšinového jazyka může být hodnocen na základě posledního průzkumu, který byl konán pro období 2013–2014 a který mapoval schopnost osob starších tří let mluvit velštinou.⁶² Z průzkumu vyplynulo, že 23 % obyvatel Walesu starších tří let je schopno mluvit velšsky. Což je oproti předchozímu měřenému období nárůst o 4 %. Průzkum však prokázal, že úroveň a míra použití se u respondentů značně liší. Pouze 46 % respondentů prohlásilo, že umí mluvit plynně velšsky, což je pokles od měření v období 2004–2006 o 2 %. Denně mluví velšsky jen polovina z těch respondentů, kteří velšsky mluvit umí. Velštinu v e-mailové komunikaci používá běžně jen 1 z 10 respondentů a SMS zprávy píše jen 1 z 8 respondentů. Přesto Velšané za pozitivní uvádí, že v přístupu zaměstnavatelů je patrné zvyšování oceňování schopnosti mluvit velšsky. Nabízí se otázka, co se z uváděných čísel dá usuzovat. Přesto že ve Walesu probíhá stálá snaha o zvyšování počtu osob, které používají velšský jazyk, a současně existuje velké množství aktivit, které mají tento rozvoj podpořit na mnohých úrovních společnosti, jak bylo demonstrováno výše. Počet osob, které velšsky skutečně plynně hovoří, klesá, kdežto celkový počet osob hovořících velšsky stoupá. Můžeme tedy usuzovat, že současná opatření na podporu jazyka mají přimět kvantitativně více lidí jazyk používat, než že by cílily na kvalitu použití samotného. Takový přístup se dá považovat za smysluplný s ohledem na fakt, že velština je jazyk menšinový a jako takový je primárně zásadní rozšíření o jejím povědomí než kvalita, v které je používána.

POUŽITÍ VELŠTINY VE VZDĚLÁVÁNÍ

První velšská základní škola byla otevřena v roce 1939 ve velšském městě Aberystwyth.⁶³ První velšská střední škola byla otevřena v roce 1956 ve městě Rhyl.⁶⁴ V roce 1987 se velšsky ve školách učilo 42 % dětí, a to jako druhý jazyk a v roce 2012 trend pokračoval a počet se zvýšil na 85 %.⁶⁵ V současnosti se ze zákona všechny děti ve Walesu ve věku 5–16 let povinně učí ve školách velštinu, a to buď jako první, nebo jako druhý jazyk.⁶⁶ V roce 1949 byla založena taktéž první velšská školka v Maestegu.

⁶⁰ *Velšský jazykový projekt* [online]. Dostupné z: <http://wales.britishcouncil.org/en/programmes/education/welsh-language-project>.

⁶¹ Srov. *Výroční zpráva 2013 o Velšském jazykovém projektu v Chubutu* [online]. Dostupné z: http://wales.britishcouncil.org/sites/britishcouncil.cymru/files/welsh_language_project_annual_report_2013.pdf.

⁶² Srov. *Národní jazykový průzkum pro Wales, 2013–14: Průzkum používání velšského jazyka* [online]. Dostupné z: <http://gov.wales/docs/statistics/2015/150129-welsh-language-use-survey-en.pdf>.

⁶³ AITCHISON, J. – CARTER, H.: *Spreading the Word: The Welsh Language*. Talybont, 2001, s. 22.

⁶⁴ *Ibidem*, s. 23.

⁶⁵ *Ibidem*, s. 23.

⁶⁶ Čl. 227 zákona o vzdělávání z roku 1988. V anglickém originále The Education Act 1988, art. 227.

Na univerzitách se dají studovat programy ve velštině na univerzitách v Aberstwytu a Bangoru. Povinnost vyučovat povinně na všech školách ve Walesu lze považovat za jeden z klíčových zlomů upevnění postavení velštiny ve Walesu.

TOPOGRAFICKÁ OZNAČENÍ VE WALESU

Rovnoprávnost použití obou oficiálních jazyků je na první pohled patrná v případě topografických označen. Platí pravidlo, že v případě, že je název schválen zákonem, musí být označen oběma jazyky současně.⁶⁷ Topografické názvy jsou tedy ve většině případů současně popsány v obou jazycích. Výjimku představují nápisy, které jsou pouze ve velštině, protože k nim neexistuje anglický ekvivalent. V obou jazycích musí být provedení stejné co do formátu, velikosti, kvality a vzhledových vlastností.⁶⁸ V případě topografických označení vlakových stanic se pro velštinu používá bílé písmo na zeleném podkladu nebo naopak a v případě anglického jazyka jde o černé místo na bílém podkladu a naopak.

ZÁVĚRY

Velšský jazyk je menšinovým jazykem s dlouhou tradicí a historií na území Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku. Snahy na jeho rozvoj jsou dlouhotrvající a dosáhly jednoho ze svých vrcholů, když byl status velšského jazyka pozvednut na úroveň oficiálního jazyka Walesu. Přesto je z hlediska Evropské charty regionálních a menšinových jazyků velšský jazyk stále považován za jazyk menšinový, protože se nestal oficiálním jazykem Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku jako státu, který je subjektem mezinárodních závazků. Rovnoprávnost obou oficiálních jazyků se projevuje tak, že všechny zákony a podzákonné právní předpisy jsou vydávány bilingválně, oběma jazyky se dá jak jednat jak v úředním styku, tak i u soudu. Rovnoprávnost obou oficiálních jazyků se projevuje i v případě topografických označení, které jsou ve většině případů vyvedeny v obou jazycích. Taktéž povinná výuka obou jazyků na základních školách se dá považovat za důležitý aspekt ukazující vzájemné postavení obou jazyků. Mimo ochrany velšského jazyka v rámci primární a sekundární legislativy existují i instituty, které mají zajistit rozšíření a vývoj použití velšského jazyka v budoucnu. Za takové lze třeba považovat postavení komisaře pro otázky velšského jazyka, dotační program, ale i propagace velšského jazyka v masových médiích. Lze konstatovat, že v některých případech je velšskému jazyku poskytována taková podpora, kterou druhý oficiální jazyk nedostává, a to až v takové formě, že lze spatřovat prvky pozitivní diskriminace. Závěrem lze konstatovat, že postavení velšského jazyka je ve srovnání s jinými menšinovými jazyky výjimečné a že další rozvoj jazyka je jednou z prioritních snah, protože velšský jazyk je ve Walesu považován řadou lidí za národní bohatství.

⁶⁷ Čl. 25 velšského jazykového zákona z roku 1993. Citace v anglickém originále, The Welsh Language Act 1993, art. 25.

⁶⁸ Ibidem.